DOMSTOLENS DOM (femte avdelningen)
den 15 maj 2003 *

I mål C-193/01 P,

Athanasios Pitsiorlas, Thessaloniki (Grekland), företrädd av D. Papafilippou, dikigoros,

klagande,

angående överklagande av ett beslut meddelat den 14 februari 2001 av Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt (första avdelningen) i mål T-3/00, Pitsiorlas mot rådet och ECB (REG 2001, s. II-717), i vilket det förs talan om att detta beslut skall upphävas,

i vilket den andra parten är:

Europeiska unionens råd, företrätt av M. Bauer och D. Zachariou, båda i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: grekiska.

och

Europeiska centralbanken

svarande i första instans

meddelar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden M. Wathelet samt domarna C.W.A. Timmermans (referent), D.A.O. Edward, P. Jann och A. Rosas,

generaladvokat: A. Tizzano,
justitiesekreterare: avdelningsdirektören L. Hewlett,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att parterna har avgivit muntliga yttranden vid förhandlingen den 30 maj 2002 av: A. Pitsiorlas, företrädd av I. Mathioudakis, dikigoros, och rådet, företrätt av M. Bauer och D. Zachariou,

och efter att den 26 september 2002 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Athanasios Pitsiorlas har, genom ansökan som inkom per telefax till domstolens kansli den 3 maj 2001 och som ingavs till detta kansli den 7 maj samma år, med stöd av artikel 49 i EG-stadgan för domstolen ingett ett överklagande av förstainstansrättens beslut av den 14 februari 2001 (i mål T-3/00, Pitsiorlas mot rådet och ECB, REG 2001, s. II-717) (nedan kallat det överklagade beslutet), i vilket förstainstansrätten avvisade Athanasios Pitsiorlas talan om ogiltigförklaring av Europeiska unionens råds beslut av den 30 juli 1999 att vägra honom tillgång till handlingar (nedan kallat rådets beslut).

Tillämpliga bestämmelser och omständigheter i målet

2 De tillämpliga bestämmelserna och omständigheterna i målet redovisades på följande sätt i det överklagade beslutet:

"1 Sökanden är doktorand i juridik vid universitetet i Thessaloniki (Grekland).

2 Genom skrivelse av den 6 april 1999, som inkom till rådets generalsekretariat den 9 april samma år, begärde sökanden med tillämpning av rådets beslut 93/731/EG av den 20 december 1993 om allmänhetens tillgång till

rådets handlingar (EGT L 340, s. 43; svensk specialutgåva, område 16, volym 2, s. 64) i dess lydelse enligt rådets beslut 96/705/Euratom, EKSG, EG av den 6 december 1996 (EGT L 325, s. 19) tillgång till avtalet Basel/Nyborg om förstärkning av det Europeiska monetära systemet (EMS) undertecknat av rådet bestående av ekonomi- och finansministrar vid deras informella möte den 12 september 1987 i Nyborg (Danmark).

3 I sin skrivelse av den 11 maj 1999, som skickades till sökanden den 15 maj 1999, svarade rådets generalsekretariat på sökandens begäran enligt följande:

'Generalsekretariatet har grundligt bedömt er ansökan, men eftersom handlingen inte har kunnat återfinnas, drar vi slutsatsen att det förmodligen rör sig om en handling tillhörande [Europeiska centralbanken]. Det vore därför bättre om Ni vände Er direkt till denna...'

4 Genom skrivelse av den 8 juni 1999, som registrerades vid rådets generalsekretariat den 10 juni samma år, ingav sökanden en bekräftande ansökan i enlighet med artikel 7.1 i beslut 93/731.

5 Genom skrivelse av den 5 juli 1999 meddelade rådets generalsekretariat sökanden att eftersom det var omöjligt att inom den frist på en månad som anges i artikel 7.3 i beslut 93/731 fatta ett beslut, hade rådet beslutat att förlänga fristen i enlighet med artikel 7.5 som har följande lydelse:

'Generalsekreteraren kan i undantagsfall, under förutsättning att sökanden underrättats i förväg, med en månad förlänga den tid som anges i punkt 1 första meningen och i punkt 3.'

6 Samtidigt begärde sökanden, genom skrivelse av den 28 juni 1999 riktad till avdelningen för relationer med allmänheten vid Europeiska centralbanken (ECB), att få tillgång till de ovannämnda handlingarna i enlighet med ECB:s beslut 1999/284/EG av den 3 november 1998 om allmänhetens tillgång till ECB:s handlingar och arkiv (EGT L 110, 1999, s. 30). Efter det att denna begäran avslagits genom skrivelse av den 6 juli 1999 begärde sökanden genom skrivelse av den 27 juli 1999 omprövning på grundval av artikel 23.3 i ECB:s arbetsordning, utfärdad den 7 juli 1998 (EGT L 338, s. 28), i dess lydelse den 22 april 1999 (EGT L 125, s. 34).

7 Genom skrivelse av den 2 augusti 1999, som delgavs sökanden den 8 augusti samma år, skickade generalsekretariatet rådets beslut av den 30 juli 1999 om avslag på sökandens bekräftande ansökan till sökanden. Detta beslut har följande lydelse:

'Efter en omfattande undersökning har vi kunnat konstatera att de handlingar som anges i er ansökan avser 'rapport av kommittén för centralbankscheferna avseende en förstärkning av EMS', som offentliggjordes av kommittén för centralbankscheferna i Europeiska ekonomiska gemenskapens medlemsstater i Nyborg den 8 september 1987.

De administrativa bestämmelserna för EMS har aldrig utgjort en del av gemenskapsrätten och följaktligen har rådet aldrig fått tillfälle att fatta ett beslut i detta avseende.

Eftersom den begärda handlingen har upprättats av centralbankscheferna uppmanar vi Er att framställa Er begäran direkt till centralbankscheferna eller till ECB.'

8 I samma skrivelse gör generalsekretariatet sökanden uppmärksam på bestämmelserna i artiklarna 195 EG och 230 EG vad gäller dels hur man vänder sig till ombudsmannen, dels domstolens granskning av lagenligheten av rådets akter.

9 Genom skrivelse av den 8 november 1999, som delgavs sökanden den 13 november samma år, underrättades denna om ECB-rådets beslut att inte ge honom tillgång till handlingarna (nedan kallat ECB:s beslut)."

3 Det framgår av handlingarna i målet att även om ECB vägrade att ge klaganden tillgång till arkivet som hör till kommittén för medlemsstaternas centralbankschefer (nedan kallad kommittén för centralbankscheferna) informerade ECB däremot honom om att "Basel/Nyborg-avtalet inte i egentlig mening är en enstaka handling som upprättats som ett avtal mellan parterna, utan existerar endast i form av rapporter och protokoll som har författats av kommittén för centralbankscheferna och av monetära kommittén".

Förfarandet vid förstainstansrätten

4 Athanasios Pitsiorlas väckte, genom ansökan som inkom till förstainstansrätten den 20 januari 2000, talan om ogiltigförklaring dels av rådets beslut, dels av ECB:s beslut, eftersom han mot bakgrund av dessa omständigheter ansåg att han hade vilseletts av rådet som bland annat hade dolt att det förelåg en rapport från monetära kommittén, vilken inrättats genom artikel 105.2 i EEG-fördraget och vars stadga har fastslagits genom rådets beslut av den 18 mars 1958 (EGT 1958, 17, s. 390, nedan kallad monetära kommittén).

5 Med stöd av artikel 114.1 i förstainstansrättens rättegångsregler gjorde rådet, genom särskild handling, en invändning om rättegångshinder avseende talan som väckts av Athanasios Pitsiorlas. Rådet gjorde i det avseendet gällande att talan skulle avvisas i den delen den avsåg rådets beslut, eftersom talan väckts efter den frist på två månader som anges i artikel 230 femte stycket EG, och att den utgångna fristen inte kunde återställas för sökanden på grund av ett ursäktligt misstag. Det framgår nämligen av själva ordalydelsen i detta beslut att detta inte kunde ge upphov till en ursäktlig villfarelse hos sökanden, eftersom det var tydligt att det rörde sig om ett slutgiltigt beslut mot vilket talan kan väckas. Vidare borde sökanden i egenskap av advokat och doktorand i juridik särskilt ha insett att talan borde ha väckts mot rådets beslut utan att invänta ECB:s beslut.

6 Athanasios Pitsiorlas har utan att bestrida att talan mot rådets beslut har väckts för sent, gjort gällande att denna försening beror på att de berörda gemenskapsinstitutionerna i samförstånd förlett honom att vänta på ECB:s beslut innan han väckte talan mot rådets beslut. Athanasios Pitsiorlas har härvidlag hävdat att det inte hade varit särskilt klokt att väcka talan vid gemenskapsdomstolen, eftersom rådet vid två tillfällen hade försäkrat att det inte hade författat det sökta dokumentet och att det aldrig hade fattat beslut inom ramen för EMS. Enligt sökanden var det först när han läste ECB:s beslut och därefter dennas svaromål som registrerats av förstainstansrätten den 15 maj 2000 som han förstod situationen i hela dess vidd och att det utöver rapporten av kommittén för centralbankscheferna även förekom en rapport av monetära kommittén (ett rådgivande organ vid rådet) vars titel var "Förstärkning av EMS — rapport av ordföranden för monetära kommittén vid finansministrarnas informella möte, Nyborg 12 september 1987".

Det överklagade beslutet

7 Förstainstansrätten biföll genom det överklagade beslutet rådets yrkanden. Den avvisade talan till den del den avsåg rådets beslut och förpliktade

Athanasios Pitsiorlas att bära sin rättegångskostnad och ersätta rådets rättegångskostnad avseende invändningen om rättegångshinder.

8 Avvisningen av talan grundades på två skäl.

9 Förstainstansrätten konstaterade, i punkterna 19—21 i det överklagade beslutet, för det första att talan väckts för sent, eftersom rådets beslut delgavs sökanden den 8 augusti 1999 och hans ansökan ingavs först den 20 januari 2000, det vill säga mer än tre månader efter utgången av den frist som anges i artikel 230 femte stycket EG för att väcka talan om ogiltigförklaring, med tillägg för tio dagar med hänsyn till avståndet. I förevarande fall löpte fristen ut måndagen den 18 oktober 1999 vid midnatt.

10 Förstainstansrätten medgav för det andra, i punkt 22 i det överklagade beslutet, att "ett ursäktligt misstag visserligen under vissa exceptionella omständigheter [kan] få till följd att sökanden inte anses ha försuttit fristen... bland annat när den berörda institutionen har uppträtt på ett sätt som i sig eller i avgörande utsträckning har varit ägnat att skapa en ursäktlig villfarelse hos en enskild i god tro, som visat den aktsamhet som kan förväntas av en normalt vaksam aktör (se förstainstansrättens dom av den 16 mars 1993 i de förenade målen T-33/89 och T-74/89, Blackman mot parlamentet, REG 1993, s. II-249, punkt 34, och domstolens dom av den 15 december 1994 i mål C-195/91 P, Bayer mot kommissionen, REG 1994, s. I-5619, punkt 26)", men ansåg, i punkt 23 i nämnda beslut, att sökanden i förevarande mål "emellertid inte framlagt några bevis som stöder hans påstående att rådet skulle ha uppträtt på ett sådant sätt".

11 Förstainstansrätten angav vidare att "i enlighet med artikel 7.3 i beslut 97/731 underrättades sökanden i skrivelsen från generalsekretariatet om innehållet i artiklarna 195 EG och 230 EG såvitt avser villkoren för dels hur man vänder sig till ombudsmannen, dels domstolens granskning av rättsakters lagenlighet",

varför förstainstansrätten fastslog, i samma punkt 23, att "en normalt vaksam person inte [kunde] tvivla på huruvida beslutet var slutgiltigt eller på vilken frist för överklagande som var tillämplig enligt artikel 230 EG".

12 Förstainstansrätten biföll följaktligen, i punkt 24 i det överklagade beslutet, invändningen om rättegångshinder som rådet hade anfört och avvisade talan i den del den avsåg rådets beslut, eftersom "de omständigheter som har anförts av sökanden inte kan anses utgöra exceptionella omständigheter som skulle kunna utgöra ett ursäktligt misstag".

Överklagandet

13 Athanasios Pitsiorlas har genom överklagandet yrkat att domstolen skall bifalla talan, ogiltigförklara det överklagade beslutet, bifalla de yrkanden som han framställt i första instans eller, i andra hand, återförvisa ärendet till förstainstansrätten samt förplikta rådet att ersätta rättegångskostnaderna i båda instanserna.

14 Rådet har, utan att inkomma med begäran genom särskild handling i enlighet med artikel 91.1 första stycket i rättegångsreglerna för domstolen, i svarsskrivelsen endast hänvisat till att överklagandet inte kan upptas till sakprövning då det ingivits för sent. Rådet har i detta fall gjort gällande att ansökan ingavs till domstolens kansli först den 7 maj 2001, det vill säga fyra dagar efter det att fristen som klaganden hade för att lämna in ett överklagande hade löpt ut, eftersom det överklagade beslutet delgavs honom den 23 februari 2001.

Upptagande till sakprövning

15 Det är i detta avseende tillräckligt att konstatera att efter de ändringar i domstolens rättegångsregler som antagits genom domstolens beslut av den 28 november 2000 (EGT L 322, s. 1), vilka trädde i kraft den 1 februari 2001, förekommer användningen av telefax uttryckligen bland de tillåtna kommunikationsmedlen för att inge handlingar till domstolen.

16 I artikel 37.6 i domstolens rättegångsregler som med stöd av artikel 112.1 andra stycket i samma rättegångsregler är tillämplig på överklagande föreskrivs att "den dag [skall] beaktas då en kopia av en undertecknad inlaga... inkommer till domstolens kansli per telefax eller genom annat tekniskt kommunikationsmedel som domstolen har tillgång till, förutsatt att det undertecknade originalet av inlagan, tillsammans med bilagor och kopior som avses i punkt 1 andra stycket [i artikel 37], inkommer till kansliet senast tio dagar därefter."

17 I förevarande fall är det dock ostridigt att detta villkor är uppfyllt, eftersom Athanasios Pitsiorlas ansökan inkom till domstolens kansli per telefax den 3 maj 2001, vilket var den sista dagen som kunde beaktas för inlämning av hans överklagande och det undertecknade originalet av denna ansökan, tillsammans med nödvändiga bilagor och kopior, ingavs till kansliet den 7 maj samma år.

18 Av detta följer att överklagandet kan tas upp till sakprövning.

Huruvida överklagandet är välgrundat

19 Athanasios Pitsiorlas har åberopat fem grunder till stöd för sitt överklagande. De avser, för det första, åsidosättande av artikel 114.4 i förstainstansrättens rättegångsregler, för det andra, åsidosättande av principen om jämlikhet i medel, för det tredje, förstainstansrättens felaktiga tolkning av rådets beslut, för det fjärde, oriktigt fastställande av de faktiska omständigheterna och en selektiv bedömning som resulterat i en felaktig bedömning av de faktiska omständigheterna och, för det femte, underlåtenhet att tillämpa eller, i andra hand, en överdrivet restriktiv tillämpning av rättspraxis avseende ett ursäktligt misstag.

Den femte grunden

20 Athanasios Pitsiorlas har genom sin femte grund, som skall prövas först, gjort gällande att förstainstansrätten inte har beaktat rättspraxis avseende ett ursäktligt misstag eller i varje fall att förstainstansrätten har tillämpat den på ett överdrivet restriktivt sätt.

21 Klagandens påstående att förstainstansrätten har vägrat beakta rättspraxis avseende ett ursäktligt misstag kan omedelbart avfärdas.

22 Det framgår tydligt av det överklagade beslutets ordalydelse att förstainstansrätten uttryckligen har grundat sig på denna rättspraxis för att ta ställning till hur invändningen om rättegångshinder som rådet hade anfört skulle bedömas genom att, i punkt 24 i sagda beslut, avvisa talan mot rådets beslut, med motiveringen

att de omständigheter som anförts av sökanden inte kunde anses utgöra exceptionella omständigheter som skulle kunna utgöra ett ursäktligt misstag.

23 Förstainstansrätten grundade sig i fråga om detta särskilt på att sökanden i skrivelsen från generalsekretariatet underrättades om innehållet i artiklarna 195 EG och 230 EG såvitt avser villkoren för dels hur man vänder sig till ombudsmannen, dels domstolens granskning av rättsakters lagenlighet. Förstainstansrätten fastslog på grundval härav att en normalt vaksam person inte kunde tvivla på huruvida beslutet var slutgiltigt eller vilken frist för överklagande som var tillämplig enligt artikel 230 EG.

24 Det skall emellertid framhållas att förstainstansrätten har tolkat begreppet ursäktligt misstag, på det sätt som det har utvecklats i domstolens rättspraxis, på ett överdrivet restriktivt sätt för att komma fram till denna slutsats. Full kännedom om att ett beslut är slutgiltigt samt om vilken frist för överklagande som är tillämplig enligt artikel 230 EG utesluter inte i sig att en enskild kan åberopa ett ursäktligt misstag som kan motivera att hans överklagande väckts för sent, eftersom ett sådant misstag enligt fast rättspraxis (se bland annat domen i det ovannämnda målet Bayer mot kommissionen, punkt 26) kan ske, bland annat när den berörda institutionen har uppträtt på ett sätt som i sig eller i avgörande utsträckning har varit ägnat att skapa en ursäktlig villfarelse hos en enskild i god tro, som visat den aktsamhet som kan förväntas av en normalt vaksam aktör.

25 Det kan därför i princip inte uteslutas att misstaget kan avse andra omständigheter än huruvida det överklagade beslutet är slutgiltigt eller ej eller avse tillämpningen av de olika taleformer som föreskrivs i EG-fördraget, dock på villkor att detta misstag beror på en villfarelse som har sin grund i den berörda institutionens uppträdande och att klaganden varit i god tro och visat all den

aktsamhet som kan förväntas av en normalt vaksam aktör. Under dessa förhållanden skall alla omständigheter i förevarande mål beaktas.

26 I föreliggande fall återfinns i det överklagade beslutet just de omständigheter som klaganden har åberopat i syfte att påvisa att dessa villkor är uppfyllda och följaktligen att hans misstag är ursäktligt.

27 Det framgår för det första av det överklagade beslutet att Athanasios Pitsiorlas två gånger kontaktade rådet för att få tillgång till den efterfrågade handlingen om förstärkning av EMS.

28 Det följer för det andra av det överklagade beslutet att rådet, genom sin första skrivelse av den 11 maj 1999, som tillställdes honom den 15 maj 1999, svarade klaganden att handlingen inte kunnat återfinnas. Däremot meddelade rådet klaganden, genom sin skrivelse av den 2 augusti 1999, som delgavs honom den 8 augusti samma år, att nämnda handling avsåg en rapport som offentliggjordes i Nyborg den 8 september 1987 av kommittén för centralbankscheferna och att rådet självt aldrig haft tillfälle att fatta ett beslut i detta avseende.

29 Med hänsyn till vad som ovan anförts konstaterar domstolen att förstainstansrätten har misstolkat begreppet ursäktligt misstag genom att stödja sig på en restriktiv uppfattning av detta, vilket anförts ovan i punkt 23, och genom att, i punkt 23 i det överklagade beslutet, fastslå att klaganden inte framlagt några bevis som stöder hans påstående att rådet skulle ha uppträtt på ett sätt som varit ägnat att skapa en ursäktlig villfarelse hos honom.

30 Av detta skäl skall det överklagade beslutet följaktligen ogiltigförklaras, utan att de övriga grunder som Athanasios Pitsiorlas har åberopat behöver prövas.

Invändning om rättegångshinder och prövning i sak

31 I enlighet med artikel 61 första stycket i domstolens stadga kan domstolen, om den upphäver förstainstansrättens avgörande, själv slutligt avgöra ärendet, om detta är färdigt för avgörande, eller återförvisa ärendet till förstainstansrätten för avgörande.

32 Även om domstolen i detta skede av förfarandet inte i sak kan avgöra den talan som väckts i förstainstansrätten, har den däremot de upplysningar som krävs för att slutligt avgöra invändningen om rättegångshinder som åberopats av rådet vid förfarandet i första instans.

33 Med hänsyn till de ovan, i punkterna 27 och 28, erinrade omständigheterna skall den av rådet åberopade grunden förkastas. Enligt denna grund har klaganden inte framlagt något bevis på ett uppträdande som i sig eller i avgörande utsträckning är ägnat att skapa en ursäktlig villfarelse hos honom i den mening som avses i domstolens rättspraxis rörande ursäktligt misstag.

34 På sätt som generaladvokaten har påpekat i punkterna 23 till 25 i sitt förslag till avgörande, hade Athanasios Pitsiorlas, mot bakgrund av de uppgifter som rådet lämnat, således inte något skäl att överklaga ett beslut som nekade tillgång till en handling, vars själva existens i huvudsak förnekades. Det var först den 13 november 1999, eller nästan fyra veckor efter det att tidsfristen för att väcka talan avseende rådets beslut hade löpt ut, som Athanasios Pitsiorlas underrättades av ECB om att Basel/Nyborg-avtalet består av rapporter och protokoll som författats både av kommittén för centralbankscheferna och av monetära kommittén.

35 Med hänsyn till att Athanasios Pitsiorlas den 20 januari 2000 har väckt talan mot rådets beslut, det vill säga inom skälig tid efter det att han tagit del av dessa upplysningar som meddelats av ECB, skall nämnda talans försening anses vara ursäktlig.

36 Rådets invändning om rättegångshinder avseende den av Athanasios Pitsiorlas i förstainstansrätten väckta talan skall således ogillas.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

följande dom:

1) **Beslutet meddelat av Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt av den 14 februari 2001 i mål T-3/00, Pitsiorlas mot rådet och ECB upphävs.**

2) **Europeiska unionens råds invändning om rättegångshinder som åberopats i förstainstansrätten ogillas.**

3) **Målet återförvisas till förstainstansrätten för avgörande av Athanasios Pitsiorlas yrkanden om ogiltigförklaring av rådets beslut av den 30 juli 1999 och av Europeiska centralbankens beslut av den 8 november 1999 att vägra honom tillgång till en handling.**

4) **Beslut om rättegångskostnaderna kommer att meddelas senare.**

Wathelet Timmermans Edward

Jann Rosas

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 15 maj 2003.

R. Grass M. Wathelet

Justitiesekreterare Ordförande på femte avdelningen